

Сидор Галина, Савків Уляна, Андрусів Уляна. Фінансове забезпечення освітніх послуг в Україні. *Економічний дискурс*. 2022. Випуск 1-2. С. 97-105.
DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2022-1-11>

УДК 336.143

JEL Classification A22, I21, I22

Сидор Галина

к. е. н., доцент, доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету
м. Чортків, Україна

E-mail: sidor.gal@ukr.net

ORCID: 0000-0001-9578-0588

Савків Уляна

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна

E-mail: usavkiv@meta.ua

ORCID: 0000-0002-1101-4702

Андрусів Уляна

к. е. н., доцент, доцент кафедри теорії економіки та управління
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м. Івано-Франківськ, Україна

E-mail: andrusivu@ukr.net

ORCID: 0000-0003-1793-0936

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація

Вступ. Освітні послуги в Україні відіграють вагомую роль у формуванні соціального та людського капіталів, а якість та рівень освіти окреслюють здобути професійно-кваліфікаційні навички, характеризують спроможність навчатися впродовж життя, сприяють інноваційному розвитку суспільства, економіки знань, підвищенню конкурентоздатності випускників навчальних закладів на ринку праці, зростанню їхніх індивідуальних доходів та підвищенню добробуту населення держави. Тобто, сьогодні найважливіше, щоб суспільство усвідомлювало, що надання освітніх послуг – це запорука майбутнього нашої держави й підґрунтя розвитку нації, суспільства й особистості. Вважаємо, що прогресивний розвиток освітніх послуг в Україні можливий лише за умов належного їхнього фінансового забезпечення, результативного, дієвого і обґрунтованого поєднання фінансової й освітньої політики держави.

Методи. У процесі написання статті використано загальнонаукові прийоми й методи економічних досліджень. Теоретико-методологічну основу розвідки становлять: аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців із питань вивчення фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні, ресурси Internet. У дослідженні застосовано загальні та спеціальні методи дослідження, зокрема: загальнонаукові та спеціальні – для забезпечення досягнення поставленої мети; абстрактно-логічний та діалектичний – для обґрунтування теоретичних положень та висновків.

Результати. У статті досліджено стан фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні за останні роки. Проаналізовано динаміку витраток зведеного бюджету на освітні послуги в Україні, а також у розрізі Державного

та місцевих бюджетів. Наголошено, що прогресивний розвиток освітніх послуг в Україні можливий за умови належного їхнього фінансового забезпечення.

Перспективи. Подальші наукові дослідження спрямуємо на пошук оптимального механізму фінансування освітніх послуг в Україні.

Ключові слова: фінансове забезпечення, освітні послуги, освітня субвенція, джерела фінансового забезпечення.

Вступ.

Освітні послуги в Україні відіграють вагомую роль у формуванні соціального та людського капіталів, а якість та рівень освіти окреслюють здобуті професійно-кваліфікаційні навички, характеризують спроможність навчатися впродовж життя, сприяють інноваційному розвитку суспільства, економіки знань, підвищенню конкурентоздатності випускників навчальних закладів на ринку праці, зростанню їхніх індивідуальних доходів та підвищенню добробуту населення держави. Тобто, сьогодні найважливіше, щоб суспільство усвідомлювало, що надання освітніх послуг – це запорука майбутнього нашої держави й підґрунтя розвитку нації, суспільства й особистості. Вважаємо, що прогресивний розвиток освітніх послуг в Україні можливий лише за умови належного їхнього фінансового забезпечення, результативного, дієвого і обґрунтованого поєднання фінансової й освітньої політики держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження проблеми та вивчення питань фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні сьогодні набуває особливої актуальності. Теоретичні й практичні аспекти забезпечення фінансовими ресурсами освітніх послуг в Україні вивчали провідні вітчизняні дослідники, серед них: Г. М. Александрова [1], Г. В. Сидор [4–10] та ін.

Однак багато проблем теоретичного та практичного характеру у цій сфері все ще не вирішені, що зумовлює потребу в проведенні додаткових наукових пошуків щодо виявлення джерел фінансового забезпечення освітніх послуг. Все вищевикладене зумовило вибір теми дослідження.

Мета.

Мета – оцінити стан фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні.

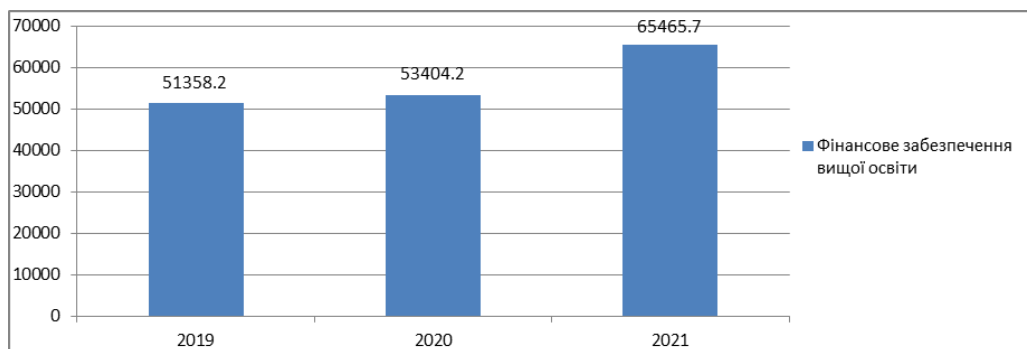
Методологія дослідження.

У процесі написання статті використано загальнонаукові прийоми й методи економічних досліджень. Теоретико-методологічну основу розвідки становлять: аналіз наукових праць вітчизняних та зарубіжних науковців із питань вивчення фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні, ресурси Internet. У дослідженні застосовано загальні та спеціальні методи дослідження, зокрема: загальнонаукові та спеціальні – для забезпечення досягнення поставленої мети; абстрактно-логічний та діалектичний – для обґрунтування теоретичних положень та висновків.

Результати.

Згідно зі ст. 71 Закону України «Про вищу освіту» [2] фінансове забезпечення державних закладів вищої освіти проводиться за рахунок коштів Державного бюджету, державного замовлення та інших джерел, які не заборонені законодавством, з дотриманням принципів результативного використання коштів, прозорості в прийнятті рішень.

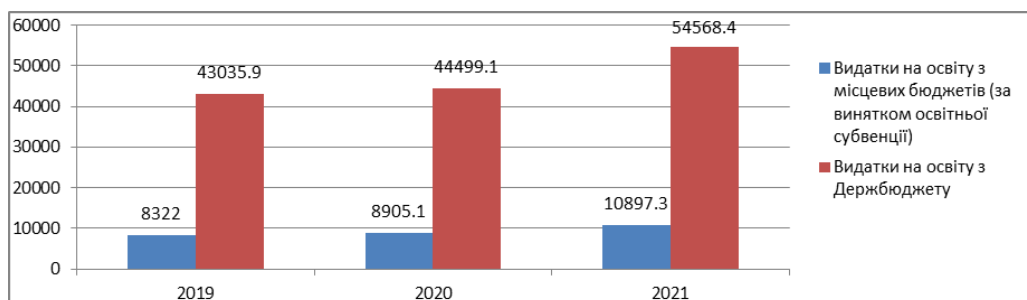
Фінансове забезпечення вищої освіти в Україні у 2021 р. із зведеного бюджету свідчить про підвищення видатків на неї на 14107,5 млн. грн. порівняно з 2019 р. Як бачимо, видатки на вищу освіту за рахунок коштів зведеного бюджету України протягом аналізованого періоду (протягом останніх трьох років) в номінальному виразі мали тенденцію до зростання (рис. 1).

Рис. 1. Фінансове забезпечення вищої освіти за рахунок коштів зведеного бюджету України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

На рис. 2 наведено динаміку забезпечення вищої освіти фінансовими ресурсами за рахунок коштів місцевого й Державного бюджетів упродовж 2019–2021 рр. З огляду на те, що заклади вищої освіти перебувають здебільшого у державній власності, а деякі – в комунальній, фінансове забезпечення вищої освіти відбувалось переважно коштами Державного бюджету. Вважаємо, що належне фінансове забезпечення вищої освіти є вагомим передумовою для підтримки конкурентоспроможності цих закладів на вітчизняному ринку освітніх послуг.

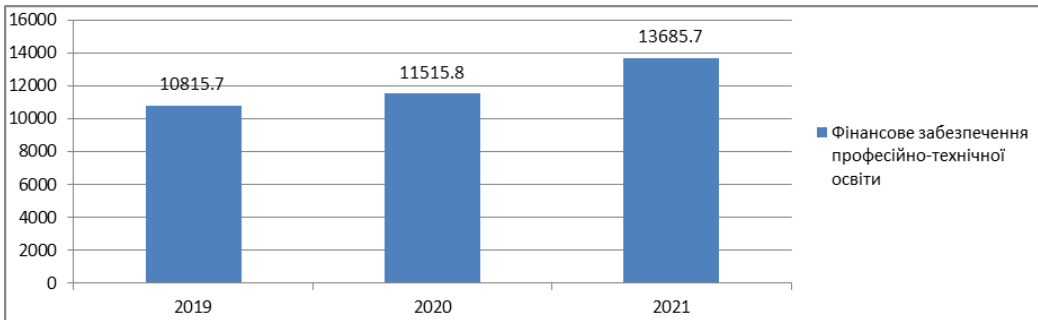

Рис. 2. Фінансове забезпечення вищої освіти за рахунок коштів місцевого й Державного бюджетів України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

Згідно з даними рис. 2, головна частина фінансових ресурсів, спрямованих на вищу освіту, розподіляється через Державний бюджет України. Обсяг фінансового забезпечення через місцеві бюджети з 2019 р. до 2021 р. зріс з 8322 млн. грн. до 10897,3 млн. грн. Через Державний бюджет обсяг розподілу фінансових ресурсів зріс з 43035,9 млн. грн. у 2019 р. до 54568,4 млн. грн. у 2021 р.

Як випливає з рис. 3, у 2019–2021 рр. видатки зведеного бюджету України на професійно-технічну освіту в номінальному виразі збільшились. Фінансове забезпечення професійно-технічної освіти в Україні у 2021 р. із зведеного бюджету свідчить про підвищення видатків на цю освіту на 2870 млн. грн. порівняно з 2019 р.

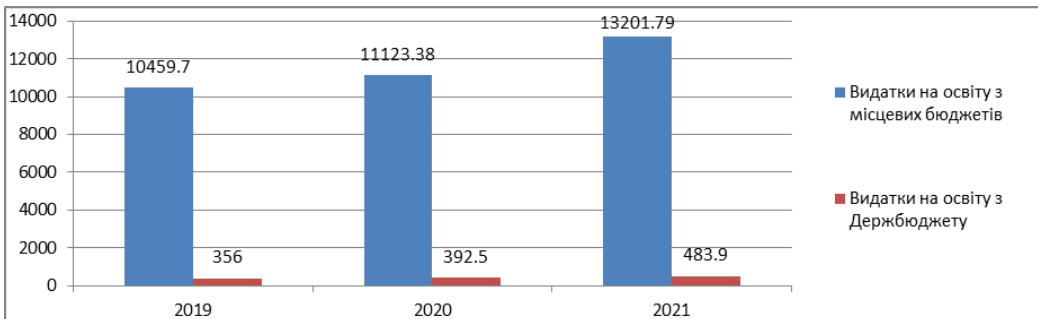

Рис. 3. Фінансове забезпечення професійно-технічної освіти за рахунок коштів зведеного бюджету України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

Професійно-технічна освіта фінансується за рахунок коштів Державного бюджету (місцевих бюджетів, освітніх субвенцій та інших джерел, передбачених законом). Спеціальним законом визначаються витрати, що покриваються за рахунок освітніх субвенцій.

Після прийняття Бюджетного кодексу ключовим джерелом фінансового забезпечення професійно-технічної освіти були кошти місцевих бюджетів. Саме в цей період основний фінансовий ресурс на професійно-технічну освіту почав перерозподілятися через місцеві бюджети. З огляду на це змінено вагу джерел фінансового забезпечення професійно-технічної освіти (рис. 4).

Рис. 4. Фінансове забезпечення професійно-технічної освіти за рахунок коштів місцевого й Державного бюджетів України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

Згідно з даними рис. 4, головна частина фінансових ресурсів, спрямованих на професійно-технічну освіту, розподіляється через місцеві бюджети України. Обсяг фінансового забезпечення через місцеві бюджети з 2019 р. до 2021 р. зріс з 10459,7 млн. грн. до 13201,79 млн. грн. Через Державний бюджет обсяг розподілу фінансових ресурсів збільшився з 356 млн. грн. у 2019 р. до 483,9 млн. грн. у 2021 р.

Впродовж 2019–2021 рр., згідно з даними Державної казначейської служби України [3], видатки зведеного бюджету на середню освіту мали тенденцію до стабільного зростання (рис. 5).

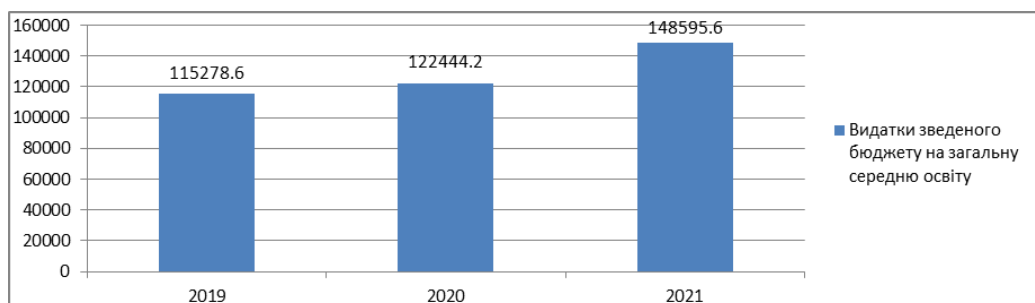

Рис. 5. Фінансове забезпечення загальної середньої освіти за рахунок коштів зведеного бюджету України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

Фінансове забезпечення повної загальної середньої освіти проводиться за рахунок коштів місцевих бюджетів, державного та інших джерел, передбачених законодавством.

За період 2019–2021 рр. видатки місцевих бюджетів на загальну середню освіту зросли з 122075,07 млн. грн. у 2019 р. до 148107,41 млн. грн. у 2021 р., а видатки Державного бюджету – з 369,1 млн. грн. до 488,2 млн. грн. відповідно (рис. 6).

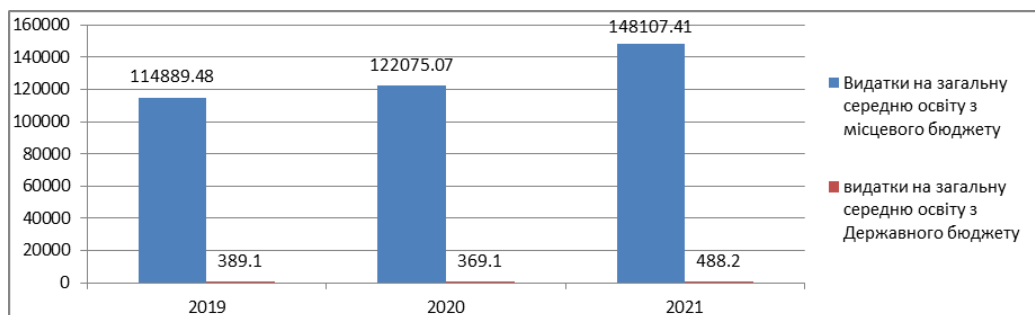

Рис. 6. Фінансове забезпечення загальної середньої освіти за рахунок коштів місцевого й Державного бюджетів України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

Значні суми коштів бюджетного фінансового забезпечення спрямовуються на безпосереднє фінансування як спеціалізованих закладів та шкіл-інтернатів, так і закладів загальної середньої освіти (рис. 7).

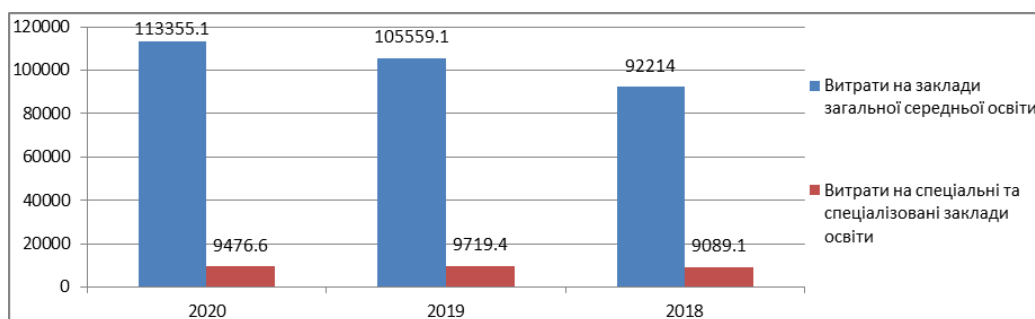

Рис. 7. Бюджетне фінансове забезпечення різних закладів загальної середньої освіти у 2018–2020 рр., млн. грн.*

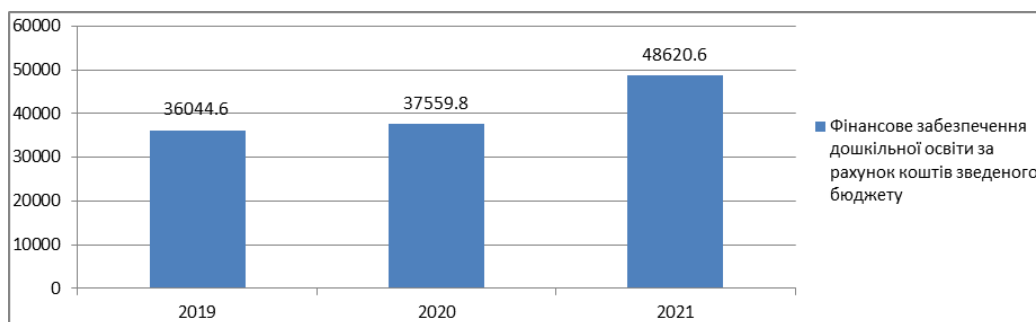
*Джерело: складено на основі [3].

У комунальній власності переважно перебувають дошкільні заклади освіти, вони отримують фінансове забезпечення з місцевих бюджетів.

Незалежно від форм власності джерелами фінансового забезпечення закладів дошкільної освіти можуть бути кошти:

- місцевих та Державного бюджетів;
- засновників (засновника);
- батьків або осіб, які мають право їх замінити;
- цільові внески, добровільні пожертвування;
- кошти, які не заборонені законодавством.

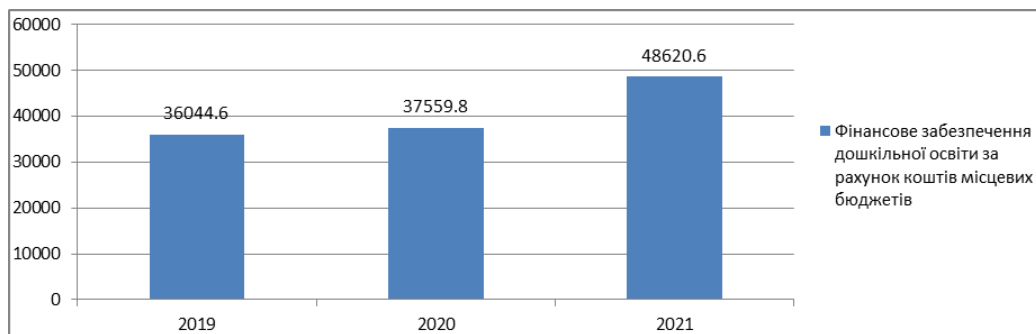
Протягом досліджуваного періоду часу номінальні обсяги фінансового забезпечення дошкільної освіти зростали. Зокрема, видаткова частина зведеного бюджету збільшилась з 37559,8 млн. грн. у 2019 р. до 48620,6 млн. грн. у 2021 р. (рис. 8).

Рис. 8. Фінансове забезпечення дошкільної освіти за рахунок коштів зведеного бюджету України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

У зведеному бюджеті України структура видатків на дошкільну освіту практично визначається коштами місцевих бюджетів, оскільки в дуже незначних обсягах відбувалося фінансове забезпечення з Державного бюджету закладів дошкільної освіти, а з 2017 р. фінансове забезпечення цієї освіти з Держбюджету взагалі припинено (рис. 9).

Рис. 9. Фінансове забезпечення дошкільної освіти за рахунок коштів місцевих бюджетів України у 2019–2021 рр., млн. грн.*

*Джерело: складено на основі [3].

У механізмі фінансового забезпечення освітніх послуг в Україні відбулася зміна підходів до умов бюджетного й адміністративно-територіального устроїв під впливом процесу децентралізації,

який у 2015 р. почав діяти. Передусім, відповідно до умов децентралізації, кошти й повноваження передано від центральних органів влади органам місцевого самоврядування. З огляду на це в процесі децентралізації підвищується рівень автономності закладів освіти, адаптація інституцій до змін ринкового середовища та гнучкість механізмів фінансового забезпечення.

Висновки і перспективи.

У сучасних умовах фінансове забезпечення освітніх послуг в Україні, у зв'язку з обмеженими державними фінансовими ресурсами, військовими подіями, пандемію COVID-19, кризовими явищами, щороку стає більш проблематичним. Недостатнє фінансове забезпечення освітніх послуг в Україні не дає змогу підвищити їхню якість і провести належне реформування у цій сфері.

На наш погляд, для вирішення проблеми належного фінансового забезпечення освітніх послуг у нашій державі необхідно модернізувати методи прямого фінансового забезпечення освіти, а також знайти альтернативні способи й джерела залучення фінансових ресурсів для потреб освітньої діяльності.

Подальші наукові дослідження спрямуємо на пошук оптимального механізму фінансування освітніх послуг в Україні.

Список використаних джерел

1. Александрова Г. М. Проблеми фінансування освіти на місцевому рівні. *Бізнес та інтелектуальний капітал*. 2015. №3. С. 56–69.
2. Про вищу освіту : Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення : 10.01.2022).
3. Сайт Державної казначейської служби України. URL : <https://chk.treasury.gov.ua/ua>. (дата звернення : 10.01.2022).
4. Сидор Г. В., Вербіцька І. І. Проблематика вдосконалення та ефективного управління фінансуванням освіти. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи* : IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених, 28–29 квіт. 2021 р. матер. Львів, 2021. С. 151–152.
5. Сидор Г. В., Вербіцька І. І., Савків У. С. Бюджетний менеджмент у формуванні регіональної освіти. *Наука в Південному регіоні України: здобутки та перспективи розвитку* : Міжнар. наук.-практ. конф., присвячена 50-річчю Південного наукового центру НАН України і МОН України, 16 квіт. 2021 р.: матер. Одеса, 2021. С. 65–67.
6. Сидор Г. В., Вербіцька І. І., Савків У. С. Впровадження зарубіжного досвіду фінансування загальної середньої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс»*. 2020. №4. С. 97–103.
7. Сидор Г. В., Вербіцька І. І., Савків У. С. Ефективність бюджетного менеджменту у формуванні регіональної освіти. Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітні аспекти : V Всеукр. наук.-практ. конф., 30–31 берез. 2021 р.: зб. наук. праць. Дніпро : НМетАУ, 2021. С. 507–510. URL: <https://nmetau.edu.ua/ua/mdiv/i2014/p2188>. (дата звернення : 10.01.2022).
8. Сидор Г. В., Вербіцька І. І., Савків У. С. Практика бюджетного менеджменту у формуванні НУШ. *Університетська наука і освіта: традиції та інновації* : Міжнар. наук.-метод. конф., 13–14 трав. 2021 р.: матер. Харків, 2021. С. 178–181.
9. Сидор Г. В., Кулик Т. П., Савчин Л. М. Фінансове забезпечення закладів вищої освіти в Україні. *Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія : «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості»*. 2021. №2 (24). С. 174–181.
10. Sydor H. V. Implementation of foreign experience of financing general secondary education. *Science, research, development*. №35 (Bialystok, 27–30 novemb. 2020 r.). Bialystok, 2020. Str. 27–30.

Статтю отримано: 27.04.2022 / Рецензування 10.06.2022 / Прийнято до друку: 30.06.2022

Halyna Sydor

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Department of Fundamental and Specialized Disciplines
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and Business
West Ukrainian National University
Chortkiv, Ukraine

E-mail: sidor.gal@ukr.net
ORCID: 0000-0001-9578-0588

Uliana Savkiv

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Department of Accounting and Auditing
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
Ivano-Frankivsk, Ukraine

E-mail: usavkiv@meta.ua
ORCID: 0000-0002-1101-4702

Uliana Andrusiv

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Department of Theory of Economics and Management
Ivano-Frankivsk National Technical University Oil and Gas
Ivano-Frankivsk, Ukraine

E-mail: andrusivu@ukr.net
ORCID: 0000-0003-1793-0936

FINANCIAL SUPPORT OF EDUCATIONAL SERVICES IN UKRAINE

Abstract

Introduction. Educational services in Ukraine play an important role in the formation of social and human capital, and the quality and level of education outline the acquired professional skills, characterize the ability to learn throughout life, promote innovative development of society, knowledge economy, increase competitiveness of graduates in the labour market their individual incomes and increase the welfare of the population of the state. That is, today the most important thing is that the society realizes that the provision of educational services is the key to the future of our state and the foundation of the development of the nation, society and individual. We believe that the progressive development of educational services in Ukraine is possible only if they are properly funded, effective, efficient and sound combination of financial and educational policies of the state.

Methods. General scientific techniques and methods of economic research were used in the process of writing the article. The theoretical and methodological basis of intelligence was the analysis of scientific works of domestic and foreign scientists on the study of financial support of educational services in Ukraine, Internet resources. The study used general and special research methods, in particular: general and special – to ensure this goal; dialectical, abstract and logical – to substantiate theoretical positions and conclusions.

Results. The article examined the state of financial support of educational services in Ukraine in recent years. The dynamics of consolidated budget expenditures on educational services in Ukraine, as well as in terms of state and local budgets was analysed. It was emphasized that the progressive development of educational services in Ukraine is possible provided they are properly funded.

Discussion. Further research will focus on finding the optimal mechanism for financing educational services in Ukraine.

Keywords: financial support, educational services, educational subvention, sources of financial support.

References

1. Aleksandrova, H.M. (2015). Problemy finansuvannya osvity na mistsevomu rivni [Problems of financing education at the local level]. *Biznes ta intelektualnyy kapital* [Business and Intellectual Capital], 3, 56–69. (in Ukr.).
2. Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu : vid 01 lyp. 2014 r. № 1556-VII. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Sayt Derzhavnoyi kaznacheyskoyi sluzhby Ukrainy. Retrieved from <https://chk.treasury.gov.ua/ua>.

4. Sydor, H.V., & Verbitska, I.I. (2021). Problematyka vdoskonalennya ta efektyvnoho upravlinnya finansuvannam osvity [Problems of improving and effective management of education financing]. *Ekonomichnyy rozvytok derzhavy, rehioniv i pidpryyemstv: problemy ta perspektyvy : IV Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf.* Lviv, 151–152.
5. Sydor, H.V., Verbitska, I.I., & Savkiv, U.S. (2021). Byudzhetnyy menedzhment u formuvanni rehionalnoyi osvity [Budget management in the formation of regional education]. *Nauka v Pivdennomu rehioni Ukrainy: zdobutky ta perspektyvy rozvytku : Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* Odesa, 65–67.
6. Sydor, H.V., Verbitska, I.I., & Savkiv, U.S. (2020). Vprovadzhennya zarubizhnogo dosvidu finansuvannya zahalnoyi serednoyi osvity [Introduction of foreign experience in financing general secondary education]. *Mizhnarodnyy naukovyy zhurnal «Ekonomichnyy dyskurs»* [International Scientific Journal «Economic Discourse»], 4, 97–103. (in Ukr.).
7. Sydor, H.V., Verbitska, I.I., & Savkiv, U.S. (2021). Efektyvnist byudzhetnoho menedzhmentu u formuvanni rehionalnoyi osvity [Efficiency of budget management in the formation of regional education]. *Suchasni problemy obliku, analizu, audytu y opodatkovannya subyektiv hospodarskoyi diyalnosti: teoretychni, praktychni ta osvityanski aspekty : V Vseukr. nauk.-prakt. konf.* Dnipro : NMetAU, 507–510. Retrieved from <https://nmetau.edu.ua/ua/mdiv/i2014/p2188>.
8. Sydor, H.V., Verbitska, I.I., & Savkiv, U.S. (2021). Praktyka byudzhetnoho menedzhmentu u formuvanni NUSH [The practice of budget management in the formation of NUS]. *Universytetska nauka i osvita: tradytsiyi ta innovatsiyi : Mizhnar. nauk.-metod. konf.* Kharkiv, 178–181.
9. Sydor, H.V., Kulyk, T.P., & Savchyn, L.M. (2021). Finansove zabezpechennya zakladiv vyshchoyi osvity v Ukraini [Financial support of higher education institutions in Ukraine]. *Naukovyy visnyk IFNTUNG. Seriya : «Ekonomika ta upravlinnya v naftoviy i hazoviy promyslovosti»* [Scientific Bulletin of IFNTUNG. Series: «Economics and Management in the Oil and Gas Industry»], 2 (24), 174–181. (in Ukr.).
10. Sydor, H.V. (2020). Implementation of foreign experience of financing general secondary education. *Science, research, development*, 35. Bialystok, 27–30.

Received: 04.27.2022 / Review 06.10.2022 / Accepted 06.30.2022

